

Buitenland 5

1. Waarom moet Griekenland zo'n hoge rente betalen over de overheidsschuld?

Beleggers zijn risicoavers. Dit betekent dat ze de beleggingen opzoeken waarbij ze de minste risico lopen. Ze zoeken dus het land waarvan ze weten dat de overheid in staat is aan haar verplichtingen van aflossen en rentebetaling te voldoen. Wil een land als Griekenland toch nog beleggers aantrekken dan zal ze een hogere rente moeten betalen. Anders komt er geen enkele belegger.

2. Waarom neemt het saldo van de lopende rekening af als de lonen procentueel harder stijgen dan de arbeidsproductiviteit?

Als de lonen sterker stijgen dan de arbeidsproductiviteit (= productie per arbeider) nemen de loonkosten per eenheid product toe. Hierdoor zal de kostprijs en dus de verkoopprijs van het product stijgen. Dit betekent dat de concurrentiepositie verslechtert waardoor de export afneemt.

3. Stel dat de lonen met 10% stijgen en de arbeidsproductiviteit met 6%. Bereken de stijging van de loonkosten per eenheid product.

Groefactor lonen = 1,10

Groefactor productie per arbeider = 1,06

Groefactor loonkosten per eenheid product = $\frac{1,10}{1,06} = 1,038$

De loonkosten per eenheid product zijn gestegen met 3,8%

De verkoopprijs van het product zal nu toenemen.

4. Zal een stijging van de loonkosten per eenheid product betekenen dat de kostprijs van het product met hetzelfde percentage stijgt?

De kostprijs van een product bestaat niet alleen uit loonkosten. Tijdens het productieproces wordt ook gebruik gemaakt van kapitaal. Als deze kosten gelijk blijven zal de kostprijs minder sterk stijgen dan de loonkosten gestegen zijn.

5. Bij de hulp die Griekenland werd geboden speelde het probleem van intertemporele ruil een rol. Sommige landen vonden dat Griekenland niet geholpen moest worden omdat het land zelf een ruil in de tijd was aangegaan (intertemporele ruil). Welke ruil wordt hier bedoeld?

Griekenland heeft er in het verleden voor gekozen meer te besteden dan ze op dat moment kon wat ze dan op een later tijdstip zou betalen. De intertemporele ruil was dus eerst consumeren, later in de tijd betalen. De gevolgen van deze ruil merkt ze nu.

6. Andere landen wijzen er op dat als je Griekenland helpt dat moral hazard (moreel wangedrag) in de hand werkt. Leg dit uit.

Als landen weten dat als ze in de problemen komen ze toch wel geholpen worden zullen ze eerder in de problemen komen doordat ze zich roekelozer gaan gedragen.

7. Griekenland heeft om uit de problemen te komen de BTW en de accijnzen verhoogd. Verklaar waarom hierdoor de economische groei van Griekenland belemmerd kan worden.

Door de verhoging van de BTW en de accijnzen wordt de kostprijs van het product hoger. Dit zal resulteren in een hogere verkoopprijs. Door de hogere verkoopprijs zal de export afnemen. De lagere export heeft een lager BBP tot gevolg.

8. Waarom daalt het BBP als de export daalt?

De hoogte van het BBP wordt bepaald door de effectieve vraag. De export is een onderdeel van de effectieve vraag.

9. De verhoging van de BTW en de accijnzen door Griekenland zou juist ook groeibevorderend kunnen zijn. Geef daarvoor een verklaring.

Doordat de overheid meer belasting ontvangt kan op termijn de staatsschuld afgelost worden. Een lagere staatsschuld betekent meer vertrouwen van de beleggers. Meer vertrouwen van (risicoaverse) beleggers betekent dat de rente op de staatsschuld kan dalen. Een lagere rente in een land betekent dat lenen in dat land goedkoper wordt. Goedkoper lenen betekent dat er meer geïnvesteerd zal worden. Dit betekent dat de effectieve vraag stijgt en dus het BBP.

10. Waarom zijn alle rentes in een land aan elkaar gekoppeld?

Stel dat de rente op staatsobligaties daalt. Maar de rente bij de bank daalt helemaal niet. Niemand zal dan meer in staatsobligaties beleggen en iedereen zet zijn geld op de bank. Maar dan krijgt de bank veel te veel geld aangeboden en verlaagt ze haar rentetarieven. De concurrentie zorgt er dus voor dat de rentes op de verschillende beleggingen aan elkaar gekoppeld zijn.

11. Betekent dit ook dat alle rentes dan aan elkaar gelijk zijn?

Nee, dat betekent het zeker niet. Beleggingen met een lange looptijd leveren bijvoorbeeld meer op dan beleggingen met een korte looptijd.

12. Griekenland wil om de problemen op te lossen ook het zwarte circuit aanpakken. Waarom zou dit de economische groei nadelig kunnen beïnvloeden?

Als we het hebben over groei in enge zin bedoelen we de groei van het BBP. Door het zwarte circuit aan te pakken (= het illegale deel van de informele economie) zal een deel van deze economie in de formele economie overgaan (van zwart naar wit). Hierdoor zal het BBP stijgen en hebben we groei in enge zin bewerkstelligd. Maar een deel van het zwarte circuit zal hierdoor verloren gaan. Maar dat remt de groei in ruime zin wellicht af. Immers er wordt wel geproduceerd in het zwarte circuit en het draagt wel bij aan de welvaart. Een land als Griekenland heeft waarschijnlijk een zeer omvangrijke informele economie. Het zou wel eens kunnen dat de groei in ruime zin afneemt als het zwarte circuit verdwijnt.

13. Wat verstaan we onder het grijze circuit?

Het grijze circuit behoort ook tot de informele economie. Het is het niet illegale gedeelte van de informele economie. Vrijwilligerswerk is er een onderdeel van.

14. Door de recessie zijn veel landen overgegaan tot het instellen van invoerbepalingen. Waarom kan een invoerbepaling leiden tot groei van het BBP.

Door invoerbepalingen in te stellen neemt de import af. Import is een negatief onderdeel van de effectieve vraag. Minder import betekent dus een stijging van de effectieve vraag en dus een stijging van het BBP.

15. Als alle landen invoerbepalingen opleggen zou dat wel eens kunnen leiden tot een afname van de welvaart. Leg dat uit.

Als de internationale handel wegvalt kunnen kostenvoordelen niet meer gerealiseerd worden. Ieder land moet dan zelfvoorzienend worden. Dit is zeer inefficiënt (wet comparatieve kosten voordelen; zie ook vraag 18 buitenland 4).

16. De WTO heeft als doel het opheffen van handelsbarrières. Maar waarom zouden landen zich houden aan de afspraken die binnen de WTO zijn gemaakt er is immers geen overheid die boven de nationale overheden staat?

Als een land zich niet houdt aan een afspraak die het heeft gemaakt loopt dat land reputatieschade op. In de toekomst zullen andere landen dan niet meer willen samenwerken met dit land. En dat kan natuurlijk in het nadeel zijn van dit land.

17. Leg uit hoe innovatie de concurrentiepositie van een land kan verbeteren.

Door innovatie kan de arbeidsproductiviteit worden verhoogd. Immers wanneer er betere (slimmere) machines worden aangeschaft zal de productie per arbeider toenemen. Dit betekent dat de loonkosten per eenheid product afnemen. Dit kan betekenen dat de kostprijs daalt (afhankelijk van de kosten van het nieuwe kapitaal). Als de kostprijs daalt verbetert de concurrentiepositie omdat daardoor de verkoopprijs daalt.

18. Volgens sommige economen heeft het geen zin als de Nederlandse overheid een anti-cyclisch begrotingsbeleid voert vanwege het open karakter van onze economie. Licht dit toe.

Het voeren van een anti-cyclisch begrotingsbeleid houdt in dat bij een laagconjunctuur de belasting verlaagd en de uitgaven verhoogd worden. Bij een hoogconjunctuur vindt het tegenovergestelde plaats. In een open economie zal dit beleid echter nauwelijks werken. Zo zal bij een verlaging van de belasting de consumptie bijvoorbeeld wel stijgen maar deze consumptie zal voor een groot deel bestaan uit importen (oftewel: we hebben een groot importlek). Verder zal de laagconjunctuur in een open economie voornamelijk ontstaan zijn vanwege wegvallende export. Maar het begrotingsbeleid van de overheid heeft helemaal geen invloed op de export.

19. Leg uit dat om de export te laten toenemen een overheid geen conjunctuurbeleid moet voeren maar een structuurbeleid.

Een conjunctuurbeleid is bedoeld om de effectieve vraag te stimuleren. Belastingverlaging is zo'n maatregel. Zoals we al in de vorige opgave hebben gezien heeft dat echter geen effect op de export. Om de export te laten stijgen moet de overheid een structuurbeleid voeren. Structuurbeleid richt zich niet op de vraag maar op het aanbod. Zo zou de overheid mogelijkheden tot om- en bijscholing kunnen verstrekken. Hierdoor wordt het aanbod van productiefactoren van hogere kwaliteit. Dit zou de export kunnen bevorderen. Een andere mogelijkheid is het faciliteren van innovatie. Wat ook kan is het verbeteren van de infrastructuur. Subsidies op diepte-investeringen (arbeidsbesparende investeringen) is een andere mogelijkheid. Het structuurbeleid is er in deze gevallen op gericht de exportindustrie goedkoper en efficiënter te maken.

20. Leg uit dat de export van een land wel toeneemt als een handelspartner conjunctuurbeleid voert.

Als een land conjunctuurbeleid voert zullen de bestedingen in dat land toenemen. Maar dat betekent dat dat land ook meer gaat importeren. Als dat land dan een handelspartner van ons is zal dat land ook bij ons gaan kopen. Onze export neemt dan dus toe.